

המשנה פותחת בשלושת הקניינים בסדר הבא: א. כסף. ב. שטר. ג. וביאה. אך שהגמרא באה לעסוק במקור כל אחד מהסוגיות היא פותחת בכסף, לאחר מכן בביאה, ולבסוף בשטר וכך העיר הריטב"א (שם ה.):

ומנין שאף בשטר. והא דפריש ביאה מקמי שטר ולא נקיט שטר אחר כסף כסודרא דמתניתין, **משום דהכא מקראי דריש להו ונקט סודרא דקראי כי יקח והדר ובעלה והדר ויצאה והיתה.**

הגמרא ביארה קודם את סוגיית ביאה לפני סוגיית שטר, שלא כסדר המשנה. אלא כסדר הפסוקים "כי יקח איש אשה" קניין כסף, "ובעלה" קניין ביאה. ורק לאחר מכן "ויצאה והיתה" כלומר קניין בשטר.

ויש להקשות, אם כך סדר התורה מדוע המשנה לא למדה כך בשלוש דרכים 'כסף ביאה ושטר'? נראה שהתשובה טמונה בגמרא לעיל (ב):

הא תינח ביאה, כסף ושטר מאי איכא למימר? משום ביאה. ותני תרתי אטו חדא? הנך נמי צורך ביאה נינהו.

הגמרא מבררת מדוע המשנה התשמשה בלשון ג' דרכים ולא ג' דברים. מפני שביאה נקראת 'דרך גבר' וכסף ושטר אלו קניינים שמביאים את האיש והאשה לביאה 'צורך ביאה נינהו'. לכן המשנה מסודרת עפ"י סדר הפעולות, כסף שטר וביאה (להרחבה, מובא בירושלמי ה"א שצריך את שלושתם ודנו בזה האחרונים מה המשמעות של כל קניין וקניין, וביאה היא החיבור הגמור- גמר קניין).

נראה שהמשנה מסודרת כסדר המפגש הרגיל, והתורה עוסקת באופן אחר, שננסה בע"ה דרך הסוגיא לבארו, וכך מובא בדין השטר (ה.):

ומנין שאף בשטר? ודין הוא: ומה כסף שאין מוציא - מכניס, שטר שמוציא - אינו דין שמכניס. מה לכסף שכן פודין בו הקדש ומעשר שני, תאמר שטר שאין פודין בו הקדש ומעשר שני, דכתיב: ונתן הכסף וקם לו? אמר קרא: ויצאה והיתה, מקיש הויה ליציאה, מה יציאה בשטר, אף הויה נמי בשטר.

בתחילה סברה הגמרא ללמוד מק"ו, אך נדחה הק"ו ולמדה הגמרא את קניין השטר מהיקש "ויצאה והיתה" כמו ששטר הגט מוציא, כך שטר קידושין יכול להכניס. הגמרא מבררת מדוע אי אפשר לומר זאת על כסף, כמו שכסף מכניס כך כסף מוציא? והרי מצאנו כסף שמוציא, כסף שמוציא אמה עבריה משיעבוד!

וביאר הרב גוסטמן בקונטרסי שיעורים את ההבדל בין ג' סוגי הקניינים (קידושין עמ' 6):

דכיון דישנן בקדושין שלשה ענינים הנ"ל בעי מעשה מיוחד על כל ענין וענין:

- א. חלק הקניין שבקדושין חייל דוקא על ידי כסף שזהו קיחה דאיכרי קניין.
- ב. וחלק ההתייחדות לאישות חייל דוקא על ידי ביאה שזהו ענין אישות.
- ג. וחלק האיסור חייל דוקא על ידי שטר, דשטר קדושין הרי יליף מ"ויצאה והיתה".

הכסף הוא החלק הקנייני, כלומר החיבור הראשוני בין האיש לאשה. נראה שכסף הינו לשון כיסופים וגעגוע לקשר הנשמתי שכבר קיים במציאות- ורק חסר את החיבור הקנייני. הביאה זהו החיבור הגופני, כלומר ההתייחדות.

השטר מבטא את האיסור, וע"כ הוא נלמד מגט. ששטר הגט חל אזי אין האשה אסורה על כל העולם כמו לפני שטר הגט. השטר עניינו לפרסם, וכן אם אשה מתקדשת בשטר אזי מפורסם שהיא אסורה לכל העולם.

כמו שאמרנו כסף מהותו לחבר בין הקניין לקונה. ע"כ אין כסף שמוציא, אלא רק מכניס. א"כ מה נאמר על אמה עבריה? הרי כסף מוציא אותה!

נראה לענ"ד שגם באמה עבריה כסף מכניס, כלומר, היא אמנם יוצאת מרשות האדון, אך הכסף מכניס אותה לעצמיותה. כשאדם משעבד הוא איננו בן חורין, ואין הוא מבטא את עצמיותו, אך ברגע שיצאה מאדוניה נכנסה לעצמה. כך גם אשה שכיסופי הכסף מכניס אותה לעצמיותה "זה הפעם עצם מעצמי".

התורה מסיימת בשטר, נראה שהתורה מדגישה שהשטר פונה אל העולם. כלומר, שהאשה נשואה הדברים כתובים ומפורסמים, אך כל זה נלמד מגט- שידעו העולם שאותה אשה התגרשה. חשיבות הדבר היא בשני אופנים: א. שלא יכשלו באיסור. ב. והיתה לאיש אחר, כלומר הרצון שתינשא ולא תישאר לבד.

התורה מסיימת בשטר כדי להדגיש, ששטר הוא איננו רק גט, אלא גם היכולת ליצור חיבור חדש. השטר מבטא את האיסור על העולם, אך גם את זה שהאשה מותרת וצריכה להיות לאיש אחר. התורה מסיימת בחיבור- "סטרא דקדושא סיים בחיבורא!"